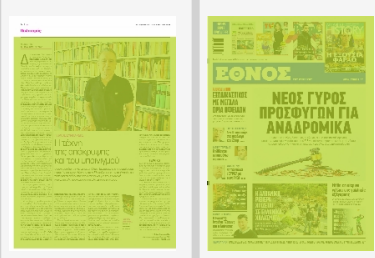

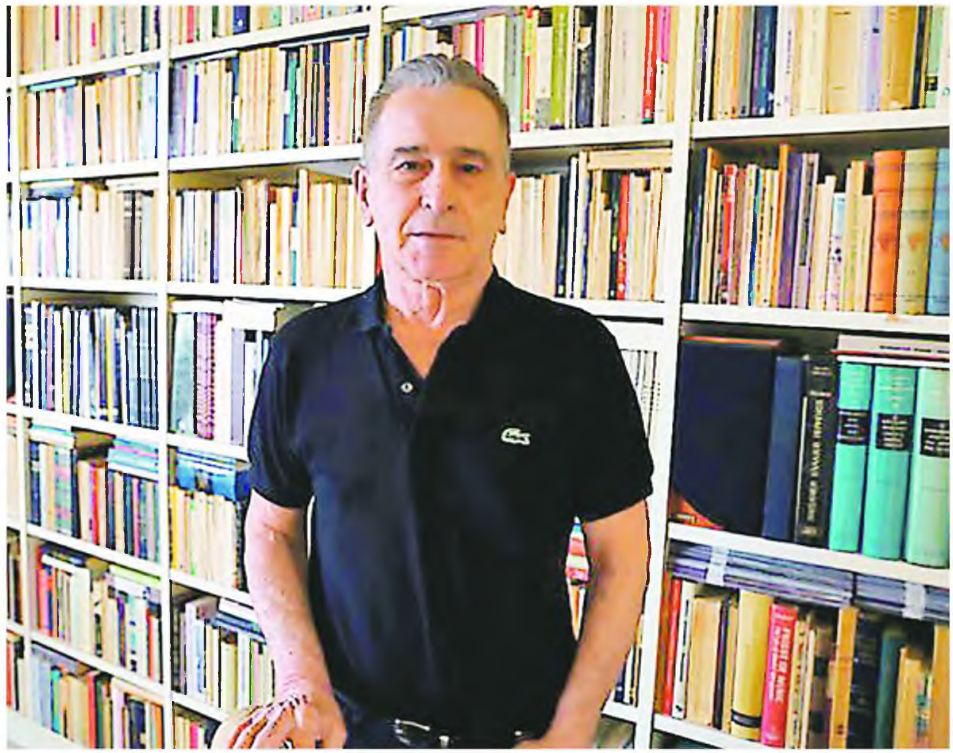
Πηγή: ΕΘΝΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ Σελ.: 64 Ημερομηνία έκδοσης: 16-12-2018
Επιφάνεια: 1059.59 cm² Αρθρογράφος: Κυκλοφορία: 20000
Θέματα: ΒΙΒΛΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΥΠΙΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΙΑ*

ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ, δύο αγόρια με τρία χρόνια διαφορά, ο πρεσβύτερος Θανάσης και ο ανώνυμος αφηγητής της ιστορίας, μεγαλώνουν στην Ελευσίνα της δεκαετίας του 1950, η οποία δεν κατονομάζεται, αλλά ούτε καν σημαίνεται με ευρέως αναγνωρίσιμες αναφορές. Δεν αναφέρεται το Θριάσιο, αλλά το καταποντισμένο Ράριο Πεδίο, δεν γίνεται λόγος για τη Δήμητρα, τον Αισχύλο ή τα Ελευσίνια Μυστήρια, αλλά για τον Αντωνίνο, το Καλιμμάκι και τη Σκάλα του Μαρνέρη-για τα τσιμέντα του Τιτάνα-η πιο αναγνωρίσιμη, ίσως, αναφορά μαζί με κάποια τοπωνύμια- και τα εργαστήρια επεξεργασίας ρητίνης για τα ερειπωμένα πια κεραμοποιεία του Μεσοπολέμου, τα «καμίνια» που σταμάτησαν τη λειτουργία τους λόγω έλλειψης πρώτης ύλης, όπου δούλευε ο ένας παππούς των αγοριών και τώρα συχνάζουν τα βράδια πρόσωπα ανεξχνιάστα-για το καινούργιο ακόμη αεροδρόμιο με τα σύρματα και τις σκοπιές του, όπου θα υπηρετήσει τη θπεία του, ντυμένος στα ραφ, ο Θανάσης. Οι αναφορές χωνεύονται μέσα στην αφήγηση, ως σημεία διαδρομών των προσώπων, τόποι και χώροι της δράσης, επαγγελματικές πρακτικές: Οι Αρβανίτες συγγενείς των αγοριών, λόγω χάρη, που εμφανίζονται υπαινικτικά μέσα στο κείμενο, με την αλλογλωσσία τους να αποσιωπάται, αλλά και να τους προσδίδει ιδιότητες και δυνάμεις διαφορετικές από των υπολοίπων σε επίπεδο επικοινωνίας -ο Αρβανίτης εξάδελφος Κόλιας, «με τα ελληνικόουλια του», πείθει τον Θανάση να γυρίσει πίσω σε ένα πρώτο φευγικό του- είναι συλλεκτές ρητίνης. Εξίσου φευγαλέα ονοματίζονται και οι πρόσφυγες, αναγνωρισμένοι από την όψη τους, από το χρώμα του δέρματός τους, όπως στην περίπτωση μιας αγαπημένης του Θανάση, της Λόλιας. Πλάι σε αυτούς, ταξιτζήδες με Κάντιλακ, εργολάβοι και οικοδόμοι που βλέπουν ξαφνικά τις δουλειές τους να ανθίζουν, πλούστερες, οι συγγενείς της πόλης, γύφτοι... Ο χώρος και τα πρόσωπα έχουν σπηθεί για να υποδεχθούν την ιστορία.

Ο πατέρας, βιοπαλαιστής, εστιατορικής αρχικά, καφετζής τελικά, αυστηρός και λιγομίλιτος, κρύβει κάτω από σκάλες και πατώματα, σε γυάλινα βάζα, τα κέρματα -και μόνο- που θα επιτρέψουν στους γιους του να σπουδάσουν. Ο απειθαρχος μεγάλος γιος δεν θα σπουδάσει, δεν θα ολοκληρώσει καν τις εγκύκλιες σπουδές του, θα πάει στη Σιβιτανίδειο, απ' όπου θα αποβληθεί, έχοντας όμως μάθει τα βασικά για το μεπτόν και τις οικοδομές, όπου και θα δουλέψει, αφού περάσει κάμποσα χρόνια γκαρσόνι στο καφενείο. Τον μικρό, που διαβάζει βιβλία και περιοδικά, τον αφήνουμε πριν φτάσει στις σπουδές, να βοηθάει αυτός πια στο καφενείο. Το στημόνι της πλοκής είναι ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα δύο αδέρφια, όπως εξιστορείται από τον μικρότερο, που απευθύνεται ενίοτε στον αναγνώστη, αλλά και σχολιάζει τον

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣ

Η τέχνη της απόκρυψης και του υπαινιγμού

Ο συγγραφέας διηγείται με απόλυτη δεξιοτεχνία την ιστορία δύο αγοριών που μεγαλώνουν στην Ελευσίνα και στην αφήγησή του τόσο για τα πρόσωπα όσο εντέλει και για την ελληνική κοινωνία όλα προχωρούν και όλα μένουν μετέωρα.

κατασκευασμένο χαρακτήρα της ανάπτυξης, υπογραμμίζοντας έτσι τη λογιολογία του. Το υφάδι, η καθημερινή ζωή στις μικρές πόλεις, έξω, κοντά ή μακριά από την Αθήνα, σε μια δεκαετία που έχουμε συνηθίσει να την παρακολουθούμε, και σε σύγχρονα έργα, μέσα από τη μετεμφυλιακή διαμάχη κι αγριότητα, η οποία εν προκειμένω περνάει υπόρρητα μόνο στην αφήγηση. Μια πολιτική αναφορά εδώ, το Κόμμα των Προοδευτικών που ψηφίζει ο πατέρας- μια αναφορά στους κομμουνιστές και στις εξορίες εκεί- μια άλλη σε γεγονότα που δεν σχετίζονται με τον εμφύλιο, αλλά με τον Ελληνισμό της διασποράς. Κατά τα άλλα, η πρόοδος, που ανοίγει το βιβλίο με το μύθο του Καβάφη, επελα-

νει προϊόντος του χρόνου, η οικογένεια και η ελληνική κοινωνία εν γένει εκσυγχρονίζονται, ηλεκτρική κουζίνα, ψυγείο, αλλά πλυντήριο, όχι και πλύσιμο στα καζάνια, ηλεκτρόφωνο, το αστραφτερό μηχανάκι του Θανάση. Και η ζωή συνεχίζεται μονότονα, με τις στάσεις και τα ήθη να σχολιάζονται υπαινικτικά - το κάπνισμα των γυναικών, το μαντίλι στο κεφάλι, το χρώμα του δέρματος, η απόρριψη του διαφορετικού εν γένει στις ποικίλες εκφάνσεις του, η σταδιακή κατάσχεση του χρήματος... Μέσα σε αυτό το σκηνικό, ο ανταγωνισμός των δύο αδελφών, που παροξύνεται και εκφράζεται με βία από την πλευρά του ατίθασου Θανάση, δεν χρειάζεται ιδιαίτερη ερμηνεία: ζήλια, διεκδίκηση θέσης στην οικο-

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΥΜΠΑΡΑΣ ΑΔΕΛΦΙΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Μεταίχμιο

γένεια και στην καρδιά του πατέρα, συγκρότηση ταυτότητας μέσα από την αντιπαράθεση. Ο Θανάσης είναι κάτασπρος σαν το γάλα, όμορφος, ταλαντούχος, καταπιεσμένος, επαναστάτης με αιτία και χωρίς, easy rider, ένα πρόσωπο που θα παραμείνει εξορισμού ανολοκλήρωτο, όπως ανολοκλήρωτη είναι και η δική μας γνώση για τη ζωή του.

Η ΑΦΗΓΗΣΗ

Διότι αν σε ένα πράγμα είναι απολύτως δεξιοτέχνης ο Συμπάρδης, είναι η τέχνη της απόκρυψης και του υπαινιγμού. Μια αφήγηση που μοιάζει καθ' όλα ομαλή και γραμμική, αποδεικνύεται στην πράξη γεμάτη κενά, που ο αναγνώστης καλείται να τα καλύψει κατά το δοκούν. Ο Θανάσης εξαφανίζεται από το καφενείο, από τη Σιβιτανίδειο, αλλά ποτέ δεν μαθαίνουμε πού πηγαίνει. Τα βλέμματα αυτών που συναναστρέφεται λένε περισσότερα από τα λόγια τους, αλλά ποτέ τίποτα δεν καταλήγει πραγματικά ρητό. Οι αντιπάθειες και οι συμπάθειές του, τις οποίες μοιράζεται με τον αδελφό του, όταν δεν του τις επιβάλλει, παραμένουν σκοτεινές. Το ίδιο ισχύει και για τα άλλα πρόσωπα και για την ίδια την ελληνική κοινωνία, όλα προχωράνε και μένουν μετέωρα, ανολοκλήρωτα, μαζί με το κείμενο το ίδιο, το οποίο έλκει τη δύναμή του από τις δραστηριότητες αυτές διαφυγές σε σχέση με τη δηλωμένη ρεαλιστική του προοπτική, από το άνοιγμα του στον αναγνώστη. Που του ανταποδίδει τη γενναιοδωρία. ●

*Η Τίτικα Δημητρούλια είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια ΑΠΘ και κριτικός λογοτεχνίας.